

*Communication*. 2005. Т. 11, № 1. С. 274–299. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2006.tb00313.x> (дата звернення: 28.10.2024).

6. Peterson R. A., Jolibert A. J. P. A Meta-Analysis of Country-of-Origin Effects. *Journal of International Business Studies*. 1995. Т. 26, № 4. С. 883–900. URL: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490824> (дата звернення: 28.10.2024).

7. Best Countries 2020. A study on the Power of Nation Brands in Global Market. BAV Group, 2020. 37 p.

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

**Шандова Н.В.**, д-р екон. наук, проф.  
**Кошовий Т.Е.**, здоб. ступ. PhD

*Херсонський національний технічний університет*

Військовий конфлікт, руйнування критичної інфраструктури, масштабні міграційні процеси та зниження економічної активності створили необхідність термінових рішень, спрямованих на трансформацію економічних процесів. Поряд із цим, Україна стоїть перед необхідністю інтеграції до Європейського Союзу та слідування глобальним економічним трендам, таких як цифровізація та перехід до «зеленої» економіки. Ці виклики вимагають кардинальної трансформації економічних систем і стратегій.

Трансформація економіки в подібних умовах – це не просто відповідь на кризові явища, а й можливість для системної модернізації, інтеграції інновацій та формування більш стійкої та конкурентоспроможної моделі розвитку.

Поняття «трансформація економіки» охоплює процес змін, які відбуваються в економічних системах під впливом різних чинників, таких як технологічні інновації, глобалізація, соціальні зміни та економічні кризи. Основними аспектами трансформації економічних систем є:

- зміни в економічній системі – перехід від однієї структури до іншої може включати розвиток нових секторів, наприклад, ІТ, відновлювальна енергетика, і скорочення ролі традиційних галузей;

- адаптація до глобальних викликів – коли економіки стикаються з викликами, такими як зміни клімату, пандемії та геополітична нестабільність, саме трансформація дає змогу країнам адаптуватися до цих умов і мінімізувати їхні негативні наслідки;

- цифровізація та технологічні інновації – це ключові елементи трансформації, які допомагають підвищити ефективність і конкурентоспроможність;

- соціальні, культурні зміни, зокрема, споживчі уподобання, робота на віддаленому місці та зміни на ринку праці, також є факторами трансформації економіки;

- сталий розвиток – забезпечуючи баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом та охороною довкілля, сталий розвиток слугує джерелом змін економічних моделей і процесів, сприяючи створенню більш адаптивних, ефективних та інклюзивних економічних систем;

- глобальна інтеграція, зокрема, взаємозв'язок економік різних країн і регіонів посилює необхідність трансформації, що дає змогу країнам інтегруватися у світову економіку, адаптуватися до міжнародних стандартів і конкурентних умов.

Наслідками трансформаційних процесів в економіці, зокрема, можуть бути зміни в пріоритетах державного розвитку, перехід до більш технологічно просунутих і екологічно стійких моделей виробництва, а також реорганізація бізнес-процесів. У міру трансформації економічних систем змінюється частка традиційних секторів, таких як сільське господарство, промисловість, послуги. Ці процеси сприяють зміні доданої вартості та стійкості розвитку економіки, запускають економічні перетворення, включно з технологічними, соціальними та глобальними змінами, що є важливою метою будь-якої країни в сучасних умовах.

За даними Міжнародного валютного фонду, Україна за рівнем ВВП (номінального) у 2023 р. серед країн світу посідає 58 місце з показником 177,2 млрд. дол. США. Але якщо взяти ВВП на душу населення, то Україна опускається на 109 місце з показником 14704,3 дол. на особу за рейтингом країн за ВВП (ПКС) на душу населення у 2020-2023 роках за оцінками МВФ [1].

Аналізуючи структуру ВВП за валовою доданою вартістю за галузями економіки, можна зазначити, що найбільшу питому вагу займають (табл. 1):

- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів (13,8% у 2015 р., 13,9% у 2020 р., 12,3% у 2022 р.);

- переробна промисловість (11,9% у 2015р., 10,1% у 2020 р., 7,6% у 2022 р.);

- сільське, лісове та рибне господарство (12,0% у 2015 р., 9,3% у 2020 р., 8,6% у 2022 р.);

- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (6,8% у 2015 р., 6,22% у 2020 р., 4,3% у 2022 р.);

- операції з нерухомим майном (6,2% у 2015 р., 6,4% у 2020 р., 4,5% у 2022 р.);

- державне управління; обов'язкове соціальне страхування (4,8% у 2015 р., 7,2% у 2020 р., 21,7% у 2022 р.);

Виходячи з даних Державної служби статистики України, цей тренд зберігається довгі роки, але водночас зростає частка сільського, лісового та рибного господарства і падає частка переробної промисловості. Однак у країнах з високорозвиненою економікою частка сільськогосподарської галузі у ВВП і в структурі експорту не є домінуючою. Велика питома вага сільського, лісового та рибного господарства (8,57% у 2022 р.) свідчить про сильну аграрну спеціалізацію країни.

Всупереч масштабним руйнуванням під час війни, зниженню обсягів виробництва, сільське господарство залишається однією з провідних галузей вітчизняної економіки. А закріплений і підтверджений статус України як кандидата в члени ЄС також цементує фермероцентричну модель у сільському господарстві [3].

Таблиця 1 – Структура ВВП за валовою доданою вартістю (фрагмент)

Показники, % / роки	2010	2013	2015	2019	2020	2021	2022
Сільське, лісове та рибне господарство	7,45	8,79	12,06	8,97	9,31	10,89	8,57
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	5,88	5,55	4,78	5,59	4,57	6,44	4,39
Переробна промисловість	13,22	11,27	11,90	10,79	10,10	10,28	7,60
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	14,36	14,48	13,78	13,22	13,94	13,61	12,32
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7,69	7,13	6,79	6,66	6,22	5,42	4,33
Операції з нерухомим майном	5,35	6,50	6,19	6,07	6,37	5,77	4,51
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	4,62	4,66	4,78	6,70	7,26	6,17	21,70

Джерело: [2]

З іншого боку, велика частка сільського господарства та добувної промисловості у структурі ВВП може свідчити про залежність від експорту сировини та товарів з низькою доданою вартістю, недостатньо розвинену переробну промисловість, малий ступінь індустріалізації та модернізації інших секторів економіки, що обмежує можливості для довгострокового сталого зростання. Усе це вказує на необхідність подальшої індустріалізації та диверсифікації економіки, розвиток промислового сектору, особливо високотехнологічних галузей, та сектору послуг.

Ще один значущий показник у структурі ВВП України - частка оптової та роздрібною торгівлі. Висока частка (12,32% у 2022 р.) торгівлі свідчить про те, що в економіці домінують торговельні процеси, тоді як виробництво, високотехнологічні галузі, сектор послуг розвинуті слабо (див. табл. 1). Це також є ознакою того, що країна більше орієнтована на продаж і розподіл готових товарів, аніж на їхнє створення та додавання високої вартості через виробничі процеси. У поєднанні з невисоким показником частки переробної промисловості (7,6%), яка створює вищу додану вартість, формується залежність від зовнішніх виробників.

Аналіз показників ВВП за валовою доданою вартістю свідчить про те, що економіці України необхідна масштабна трансформація для успішного розвитку в умовах глобальної нестабільності та внутрішніх викликів. Серед ключових напрямів, які можуть сприяти сталому економічному зростанню та розвитку, можна виокремити такі:

- диверсифікація економіки, зокрема, зниження залежності від аграрного сектору та сировинних галузей, розвиток інноваційних та технологічних секторів, що допоможе Україні інтегруватися у світову економіку та створити більш стійку структуру економіки, менш залежну від коливань світових ринків сировини;

- сільськогосподарські реформи, зокрема, розвиток агротехнологій, таких як точне землеробство, агродрони та біотехнології, дадуть змогу підвищити конкурентоспроможність і збільшити додану вартість, а відкриття та розвиток прозорого ринку землі сприятиме залученню інвестицій в аграрний сектор, що

створить можливість підвищити продуктивність і поліпшити інфраструктуру в сільських районах;

- модернізація інфраструктури, яка сприятиме ефективнішому експорту продукції, підтримці внутрішньої економічної активності, залученню інвестицій, зокрема, інвестицій у цифровізацію, включно з розвитком високошвидкісного інтернету, хмарних технологій та електронної комерції, що стане драйвером зростання для безлічі галузей;

- перехід до «зеленої» економіки, що ґрунтується на зниженні вуглецевих викидів, раціональному використанні природних ресурсів і розвитку відновлювальних джерел енергії надасть змогу не тільки поліпшити екологічну ситуацію в країні, скоротити витрати на імпорт енергоресурсів і підвищити конкурентоспроможність української продукції, а й відповідати світовим трендам і стандартам у сфері сталого розвитку.

Для України тема трансформації економіки набуває особливої актуальності через необхідність адаптації до сучасних викликів, пов'язаних із військовим конфліктом, післявоєнним відновленням, євроінтеграцією та глобальними економічними змінами. Ці процеси супроводжуються значними викликами, але також створюють унікальні можливості для побудови більш стійкої та сучасної економіки.

#### **Інформаційні джерела:**

1. World Economic Outlook Database. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/world-economic-outlook-databases#sort=%40imfdate%20descending>

2. Статистичний збірник «Національні рахунки України» за 2022 рік. URL: [https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat\\_u/2024/02/nru\\_22.pdf](https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2024/02/nru_22.pdf)

3. Економічний форсайт. Сутінки агрохолдингів: як війна змінить сільське господарство України. <https://mind.ua/publications/20245288-sutinki-agroholdingiv-yak-vijna-zminit-silске-gospodarstvo-ukrayini> (дата звернення 25.09.2024).

## **СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ПІДГОТОВКИ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

**Швагер А.В.**, здоб. ступ. PhD

*Державна навчально-наукова установа  
«Академія фінансового управління»*

У більшості країн світу підготовка звітів про сталий розвиток є добровільною, а не обов'язковою, тобто не закріпленою на законодавчому рівні. Однак нещодавні законодавчі зміни 2021–2022 рр. встановили в Європейському Союзі (ЄС), Великій Британії, Сінгапурі та інших регіонах суворіші зобов'язання щодо розкриття інформації для багатьох типів компаній.